

การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

THE CAPITAL PUNISHMENT (DEATH PENALTY) IN THE VIEW
OF BUDDHIST ETHICAL PHILOSOPHY AND WESTERN PHILOSOPHY

พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (กฤษณะ บุษากุล)

Phrakrukosolsasanabandit (Krishna Buchakun)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: krisna_t@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 23 กรกฎาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 ธันวาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตกนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก (2) เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทยและภาษาบาลี ตำรา เอกสาร งานวิจัย และมีการสัมภาษณ์บุคคลในสาขาอาชีพที่เห็นว่าเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมนำมาพรรณนา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย พบว่า : (1)การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษประเภทหนักที่สุดในกฎหมายทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศกล่าวเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของไทย ฉบับ พ.ศ.2540 มีระบุถึงความผิดและมาตราไว้ดังนี้คือ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร และความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ระบุไว้ในมาตรา 107, ความผิดขอหาปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์หรือพยายามปลงพระชนม์ ระบุไว้ในมาตรา 108 เป็นต้น ส่วนในปรัชญาตะวันตกมีการกล่าวถึงทฤษฎีการลงโทษ 4 แบบด้วยกันคือ 1. ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน 2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ 3. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และ 4. ทฤษฎีคุ้มครองสังคม สำหรับวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ทำกันในประเทศต่าง ๆ เท่าที่พบหลักฐาน มี 7 วิธีหลักๆ ดังนี้ 1.วิธียิงเป้า 2. วิธีแขวนคอ 3. วิธีฉีดยาเคมีเข้าสู่ร่างกาย และวิธีอื่น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของจอห์น สจ๊วต มิลล์ และอิมมานูเอล คานท์มาใช้วิเคราะห์ด้วย (2) การลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์เป็นการกล่าวเปรียบเทียบว่าเป็นการลงโทษที่เทียบเท่าการลงโทษประหารชีวิตคือการลงโทษโดยสั่งให้ลาสิกขา เป็นการขับออกจากกลุ่มหรือให้พ้นสภาพจากการเป็นอยู่ในสภาพเดิม เรียกว่าการลงโทษขั้นปาราชิก คือขับให้พ้นสภาพจากความเป็นพระภิกษุ เพราะพระภิกษุนั้นได้ละเมิดบัพพัญญุตินิยามที่ทางพุทธปรัชญาถือว่าร้ายแรงมากข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อใน 4 ข้อ เรียกปาราชิก 4 ข้อ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงสำหรับพระภิกษุ เมื่อละเมิดแล้วอาจมีโทษตามกฎหมายบ้านเมืองด้วย บางข้ออาจถึงกับต้องโทษประหารตามกฎหมายอาญาจริง ๆ การลงโทษในทางพุทธจริยศาสตร์เรียกว่า นิคคหกรรม ตรงข้ามกับคำว่า ปคคหกรรม แปลว่าการยกย่อง นิคคหกรรมมี 6 อย่าง 1. ตัขณียกรรมคือวิธีลงโทษ

ด้วยการดำเนินโทษ 2. นิยสกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการถอดยศ 3. ปัพพาชนียกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการขับไล่ออกจากหมู่คณะ 4. ปฏิสารณียกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการให้ระลึกถึงอุปการคุณของผู้อื่น 5. อุกเขปนียกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ 6. ตัสสาปาปิยสิกการมคือวิธีการลงโทษด้วยการพิจารณาตามความเหมาะสม การลงโทษประหารชีวิตอาจเทียบเท่ากับอุกเขปนียกรรม คือลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ เพราะเมื่อคนถูกประหารชีวิตแล้วหรือให้ภิกษุลาสิกขาไปแล้วก็มาอยู่ร่วมกับหมู่คณะไม่ได้อีกต่อไป ระดับการลงโทษมี 3 ระดับ คือ 1. ระดับโทษสถานหนัก คือลงโทษไล่ขับให้พ้นจากสภาพพระภิกษุซึ่งเทียบเท่าการประหารชีวิต 2. ระดับโทษปานกลาง คือลงโทษให้อยู่ปริวาสกรรมในที่จำเพาะซึ่งเทียบเท่ากับการถูกสั่งให้จำคุก 3. ระดับโทษสถานเบา คือลงโทษโดยให้แสดงอาบัติหรือบอกกล่าวโทษของตนต่อหน้าพระภิกษุหรือต่อหน้าคณะสงฆ์ ซึ่งเทียบเท่ากับการประจานความผิดต่อหน้าสาธารณชน (3) วิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์ อาจมองได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นเรื่องโหดร้ายทารุณ ไรเมตตา ในทางพุทธจริยศาสตร์ไม่ได้ส่งเสริมให้มีการประหารชีวิตจริง ๆ แต่การขับออกจากหมู่หรือขับออกจากสังคมของพระภิกษุก็ถือว่าเทียบเท่ากับการถูกลงโทษประหารชีวิต จุดประสงค์ของการขับออกจากหมู่ก็เพียงปรามให้รู้ว่าคุณทำตัวไม่เหมาะที่จะอยู่ในสังคมของพระภิกษุ คุณควรไปอยู่ในสังคมฆราวาส และสามารถเป็นคนดีของสังคมนั้นได้ ยังทำดีทำประโยชน์ในสังคมฆราวาสได้ อนึ่งแม้ว่าเป็นการต้องโทษทางวินัยสงฆ์ ถ้าเป็นความผิดร้ายแรงที่ระบุในกฎหมายอาญาด้วยก็มีสิทธิ์ได้รับโทษประหารชีวิตจริง ๆ ได้ด้วย คนทุกคนจึงควรสำนึกในเรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้มีการลงโทษเมื่อคนๆนั้นกระทำความผิด ทั้งยังเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตมีความจำเป็นในสังคมไทย ยังควรคงไว้ในกฎหมายของประเทศไทย เพื่อจะได้ปกป้องคนดี และปรามไม่ให้คนทำความผิดร้ายแรง การใช้การลงโทษประหารชีวิตต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่ให้มีการลงโทษผิดพลาด ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายที่แก้ไขไม่ได้ ส่วนการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองของปรัชญาตะวันตกนั้น มีการกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการลงโทษประหารชีวิต กล่าวถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตว่ามี 7 วิธีคือ วิธียิงเป้าเป็นต้น นักปรัชญาตะวันตกเช่นมิลล์ พูดถึงประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ หรือคนจำนวนมาก ถ้าประหารฆาตรกรคนหนึ่งแล้วทำให้คนจำนวนมากมีความสุข ก็เป็นเรื่องที่สมควรทำอย่างยิ่ง ถ้าคนส่วนมากไม่มีความสุข ก็ไม่สมควรทำ สำหรับความเห็นของค่านั้ซึ่งเป็นคนเคร่งศีลธรรม ท่านมีความเห็นว่าถ้าคนๆหนึ่งทำผิดกฎหมายก็สมควรถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ากฎหมายบัญญัติให้ลงโทษประหารชีวิต ก็ต้องลงโทษตามนั้น ถ้าไม่ประหารฆาตรกรประชาชนที่อยู่ในเมืองนั้นหรือประเทศนั้นจะมีเลือดฆาตรกรปนอยู่ด้วย ตามนัยยะนี้ถือว่ามิลล์และค่านั้เห็นด้วยกับการมีและใช้การลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่ต้องสงสัย

คำสำคัญ : การลงโทษประหารชีวิต, พุทธจริยศาสตร์, ปรัชญาตะวันตก

ABSTRACT

This research entitled 'The Capital Punishment (Death Penalty) in the View of Buddhist Ethical Philosophy and Western Philosophy' has three objectives: 1. to study the capital punishment (death penalty) in Thai law and in western philosophy, 2. To study the capital (death penalty) in Buddhist ethics, and 3. To analyze the capital punishment (death penalty) in the view of Buddhist ethical philosophy and western philosophy. This is a documentary research included with interviews people in the professional field that are directly and indirectly related, these can be described, analyzed and evaluated as followings.

In the research, it was obviously found that: 1. The capital punishment or the death penalty is the heaviest action in Thai law and in the law of foreign countries, for example : in Thai criminal law which is written in the year 1997, it mentioned about the offenses relating to national security and offenses by against the King, the Queen, Heir – apparent had written in Article 107, guilty of assassinating the King or attempting to assassinated had written in Article 108 and etc. In western philosophy, there 4 types of punishment theory which are 1. The Retributive Theory or the Just Deserts Theory, 2.The Utilitarian Theory, 3.The Rehabilitative Theory, and 4.The Social Protection Theory. For the death penalty in many countries as found evidence, there are several main methods as follows: 1.Shooting, 2.Hanging, 3.Injection and others. In this research, the researcher has brought the philosophy concepts of John Stuart Mill and Immanuel Kant to use in analysis.

2.The death penalty in Buddhist ethics is a comparison that is equivalent to the action which is ordered the monk to changed from monkhood. It is expulsion from the group or the status of monk called the Parachik, means man who was defeated and means man who was driven away from being a monk, because the monk violates one or more of the four Parachik that was very serious. The four parachik those are forbidden for monk. Punishment in Buddhist ethics is called Nigghahagamma (means to blame). It contrast to the word Paggkahakamma (means to praise). There are six kinds blame: 1. Tachchaniyakamma means the method of punishment by blame him for a little, 2. Niyasakamma is the method of punishment by removing the rank, go back to the beginning and give up his duties, 3. Pappachaniyakamma is punishment by expulsion from a group or a temple, 4. Pathisaraniyakamma is punishment by leading him to reminds others of their supporting or asking for forgiveness, 5.Ukkhepaniyakamma is a method of punishment by prohibiting living together or forbidden to share food with all of the monks, and 6.Tassapapiyasikakamma is a methodof punishment by considering as appropriate, or adding some more increase the penalty as much. The death penalty may be comparable to Ukkhepaniyakamma which is means a method of punishment by banning to lives together with all of monks, because man who was killed, he can not return, also monk who was prohibited to joint with group of monks, he can not come back again. Buddhist ethics is also divided into 3 levels: 1.the high level is the eight Magga, 2.the middle level is the ten Akusalakamma, and 3. the low level is the five precepts. Buddhist ethics also said about punishment by twelve Kamma as mentioned in the details. 3.An analyze the death penalty in Buddhist perspective. It can be seen that the death penalty is cruel] inhumane. In Buddhist ethics, it does not really support the death penalty} but an expulsion from a group of monks or society is regarded as equivalent to the death penalty and the purpose of expulsion from the masses of monks is to discourage you from being unfit to live in a monk’s society. You should go in a secular society, and then you can be a good person in that society, you can still do good, take benefit for the secular society. Moreover, even though it was a disciplinary discipline, if it is a

serious offense as specified in criminal law, it is also actually entitled to the death penalty. We should be aware of this. From the interviews with the people involved, the majority of the interviewees agreed that punishments when that person committed an offense, and also saw that the death penalty has most wanted by western philosophy, both John Stuart Mill and Immanuel Kant.

Keywords : death penalty, Buddhist ethical philosophy, western philosophy

1. บทนำ

การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษขั้นสูงสุดในกฎหมายอาญาของประเทศไทยและในหลายประเทศในโลก สำหรับในประเทศไทยมีการบัญญัติโทษประหารชีวิตในกฎหมายอาญา พ.ศ. 2540 ในหลายมาตรา ดังเช่น ที่ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต ดังมีข้อความตอนหนึ่งว่า “...ความผิดที่ต้องระวางโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน (กฎหมายอาญา ฉบับ พ.ศ. 2540) มีดังต่อไปนี้ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร (กล่าวถึง) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กล่าวไว้ใน มาตรา 107, ปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ หรือพยายามปลงพระชนม์ กล่าวไว้ใน มาตรา 108, ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ หรือพยายามประทุษร้าย กล่าวไว้ใน มาตรา 109, ปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท หรือฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพยายามปลงพระชนม์ กล่าวไว้ใน มาตรา 110, ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระราชินี หรือรัชทายาท หรือร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยมีลักษณะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต กล่าวไว้ใน มาตรา 111, สนับสนุนการกระทำความผิดตาม กล่าวไว้ใน มาตรา 107, 110, ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร กล่าวไว้ในมาตรา 113, ความผิดฐานเป็นกบฏ กล่าวไว้ใน มาตรา 119, มาตรา 121, และ มาตรา 127, ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย กล่าวไว้ในมาตรา 135/1, ความผิดต่อความสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ กล่าวไว้ในมาตรา 132, ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน กล่าวไว้ในมาตรา 218, มาตรา 224, ความผิดเกี่ยวกับเพศ กล่าวไว้ในมาตรา 227 ทวิ, ตี, ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาตนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย กล่าวไว้ใน มาตรา 280, ความผิดที่เกิดจากการทำอนาจารแก่บุคคลหรือเด็ก เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ความผิดต่อชีวิต กล่าวไว้ในมาตรา 288 และ 289, ความผิดที่เกิดจากการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ กล่าวไว้ในมาตรา 313, ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ กล่าวไว้ในมาตรา 339, มาตรา 339 ทวิ, ความผิดที่เกิดจากการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย กล่าวไว้ในมาตรา 340, มาตรา 340 ทวิ ซึ่งกล่าวถึงปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย..(ความผิดทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต).” (ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ, 2551, หน้า 88-90)

การกระทำความผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนถูกระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต ซึ่งก็ถูกออกอุบายของบางคนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะญาติของผู้ตาย โดยเหตุผลว่าเป็นสิ่งตอบแทนที่สาสมต่อการกระทำความผิดของเขาผู้นั้น และจะเป็นการปิดโอกาสไม่ให้ไปก่อกรรมทำชั่วต่อคนอื่น ๆ อีก แต่ก็มีคนส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย เช่น นักสิทธิมนุษยชน และคนมีเมตตาธรรมทั้งหลาย โดยมีเหตุผลว่า ถึงแม้ประหารคนที่ทำความผิดไปแล้ว คนที่ตายก็ไม่อาจฟื้น และไม่เกิดประโยชน์อันใดต่อสังคมและประเทศชาติเลย ทั้งยังต้องเสียงบประมาณ และเสียเวลาในการจัดการประหารอีกด้วย การอบรมบ่มนิสัยและให้โอกาสคนกระทำความผิดนั้นพัฒนาตนเองยังจะเกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติมากกว่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า เรื่องนี้ถ้ามองในแง่พุทธจริยศาสตร์

จะมองได้อย่างไรบ้าง? ควรลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายได้แค่ไหน? อย่างไร? ทำไมการลงโทษประหารชีวิตจึงมีปัญหา? พุทธจริยศาสตร์จะแก้ได้อย่างไร? นักปรัชญาตะวันตกมีความเห็นอย่างไรในเรื่องนี้?

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก
- 2.2 เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 สืบค้นข้อมูลจากเอกสารหรือหนังสือตำราต่าง ๆ ที่มีเรื่องการลงโทษประหารชีวิต
- 3.2 ศึกษาจาก หนังสือตำราที่เกี่ยวข้องกับพุทธจริยศาสตร์ ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา และตำราวิชาการทางปรัชญารวมทั้งสัมภาษณ์นักปรัชญา/ นักจริยศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักการศาสนา นักกฎหมาย ทนายความ นักการศึกษา/ ครู นำข้อมูลที่ได้มาพรรณนาสนับสนุนและคัดค้านประเด็นที่เกี่ยวข้อง
- 3.3 เขียนบรรยาย พรรณนา และแสดงเหตุผลในกรอบของวิชาการตีความในทางปรัชญา
- 3.4 วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และเสนอความคิดเห็น
- 3.5 นำเสนอผลการวิจัย และเผยแพร่ผลการวิจัย

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก
- 4.2 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์
- 4.3 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

5. ผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก ผู้วิจัยพบว่าการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายโดยเฉพาะในกฎหมายไทย เป็นการลงโทษประเภทหนักที่สุด มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับอื่น ๆ หลายมาตรา เช่นมาตรา 107, 108, 109, 110, 111, 113, 119, 121, 127, 135/1, 132, 218, 224, 227ทวิ, 227ตรี, 280, 288, 289, 313, 339, 339ทวิ, 340, 340ทวิ เป็นต้น (สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์ และคณะ, 2546, หน้า 8-12) ความผิดตามมาตราที่กล่าวมานี้ ต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต ในกฎหมายอาญาฉบับ พ.ศ. 2540หรือฉบับใด ๆ ของทุกประเทศในโลกมีวิวัฒนาการเป็นลำดับคล้ายคลึงกัน กล่าวคือเมื่อมีผู้กระทำความผิด หรือล่วงละเมิดเสรีภาพ ชื่อเสียง ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น มนุษย์จะแสดงปฏิกิริยาออกมาในทำนองเดียวกัน เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขชดใช้ เยียวยา ตอบแทน หรือลงโทษผู้กระทำความผิด หรือผู้ฝ่าฝืนนั้น การเรียกร้องดังกล่าว หากสามารถกระทำได้สำเร็จ ผู้เรียกร้องได้รับความพึงพอใจ เรื่องก็เป็นอันยุติ แต่ถ้าไม่สามารถจัดการโดยลำพังได้ ผู้เสียหายหรือพ่อแม่พี่น้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องอาจขอความช่วยเหลือด้วยการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ หรือทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ ผู้ปกครอง คนกลาง หรือผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องกฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาด และบังคับให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ ชดใช้แก้ไข เยียวยา ตอบแทน หรือรับโทษตามความผิดที่ได้กระทำ การลงโทษอาจดูได้จากวิธีการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับผิดหรือรับโทษ ในแต่ละสังคมอาจมีเนื้อหารายละเอียดแตกต่างกันออกไป กระบวนการดังกล่าวเรียกว่าการดำเนินคดี มีข้อแตกต่างระหว่างการดำเนินคดีในระบบไต่สวนสมัยโบราณและการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาในสมัยใหม่ ดังนี้ ศาลใน

ระบบไต่สวนสมัยโบราณเป็นศาลที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งแตกต่างจากศาลในระบบกล่าวหาในสมัยปัจจุบันซึ่งใช้เฉพาะอำนาจตุลาการเพียงอย่างเดียว อีกอย่างหนึ่งคือศาลในระบบไต่สวนดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาแบบเบ็ดเสร็จทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การรับเรื่องราวร้องทุกข์จากราษฎรผู้เสียหาย การไต่สวนคดี การพิจารณาพิพากษา และการลงโทษ มิได้มีการแยกขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกระบวนการพิจารณาตัดสิน กล่าวคือศาลไต่สวนทำหน้าที่เป็นทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาในบุคคลเดียวกัน ส่วนศาลในระบบกล่าวหาทำหน้าที่จำกัดเฉพาะการพิจารณาและพิพากษาคดี โดยแบ่งแยกอำนาจสอบสวน ฟ้องร้อง ออกไปจากศาลให้องค์กรอื่นคือพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการรับผิดชอบแทน แต่ศาลก็ยังมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอนต่าง ๆ กระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การพิจารณาตัดสิน ลงโทษประหารชีวิตและลงโทษแบบอื่น ๆ ส่วนการลงโทษในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่การลงโทษด้วยการเรียกทรัพย์สินจากการปรับเพื่อทดแทนการกระทำความผิดของคนในสังคม เป็นเรื่องที่คนทุกคนต้องรู้ การตัดสินใจครั้งสำคัญมีความหมายต่อวิวัฒนาการทางกฎหมายของไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากที่เคยเป็นมาแต่โบราณสู่การยอมรับระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ของอังกฤษเข้ามาในช่วงหนึ่ง นำไปสู่การปรับเปลี่ยนเป็นซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายของภาคพื้นยุโรปตอนกลาง อันมีนิติวิธีหมายถึงวิธีคิดวิธีใช้และวิธีตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน การปรับเปลี่ยดังกล่าวของพระองค์ท่านรัชกาลที่ 6 ทรงปล่อยให้ห้วงเวลาของการวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะวงการนักกฎหมายเพื่อช่วยชี้ให้เห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่นั้นใช้ได้ดีเพียงใด ผลก็คือภายหลังการประกาศใช้กฎหมายเป็นเวลา 2 ปีจึงมีประกาศยกเลิกและประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 และบรรพ 2 ฉบับใหม่ปี พ.ศ. 2468 แทน ล่าสุดบรรพ 1 ตรวจชำระใหม่ปี พ.ศ. 2535 แต่โครงสร้างของกฎหมายปี พ.ศ. 2468 ส่วนใหญ่นั้นยังคงเป็นหลักอยู่จนกระทั่งตราบเท่าทุกวันนี้ ส่วนบรรพอื่น ๆ ตั้งแต่บรรพ 3 ถึงบรรพ 6 ได้ประกาศใช้เป็นลำดับต่อมา กล่าวคือบรรพ 3 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2467 และยกเลิกแก้ไข แล้วประกาศใช้ใหม่ในปี พ.ศ. 2471 บรรพ 4 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2475 บรรพ 5 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2477 และตรวจชำระใหม่ในปี พ.ศ. 2519 และสุดท้าย บรรพ 6 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 (พิชัย นิลทองคำ, ม.ป.ป., หน้า 7-8)

การลงโทษในปรัชญาตะวันตกกล่าวโดยย่อมีทฤษฎีการลงโทษ 4 ทฤษฎี ด้วยกันคือ 1. ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory or Just Deserts Theory) 2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) 3. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitative Theory) 4. ทฤษฎีคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) (Rupert Cross, 1981, p. 135) การลงโทษประหารชีวิตมีใช้ในหลายประเทศ และมีหลายประเทศที่ยกเลิกการใช้โทษประหารแล้วโดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1.กลุ่มที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตแล้วทุกกรณีจำนวน 83 ประเทศ เช่นออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย กัมพูชา แคนาดา เดนมาร์ก ฟินแลนด์ เยอรมันนี ฝรั่งเศส อิตาลี โมนาโก สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ อูรุกวัย เวเนซุเอลา ตาฮิติ เนปาล สโลวีเนีย เป็นต้น 2.กลุ่มที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดบางประเภท แต่คงใช้สำหรับความผิดบางประเภท เช่นอาชญากรทหาร อาชญากรการเมือง มีจำนวน 13 ประเทศ คืออัลบาเนีย อาเจนตินา โบลิเวีย บราซิล ชิลี ฟิจิ กรีซ อิสราเอล เม็กซิโก เปรู ตุรกี เป็นต้น 3.กลุ่มที่ยังคงกำหนดการลงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่มีการลงโทษประหารชีวิตเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปีแล้ว เนื่องจากมีข้อตกลงร่วมกันว่า จะไม่ใช้โทษประหารชีวิตอีกต่อไป มีจำนวน 22 ประเทศ คืออาฟกานิสถาน บังคลาเทศ บาเบโดส คาเมรูน จีน คองโก คิวบา อียิปต์ อินเดีย อิหร่าน อิรัก ญี่ปุ่น ลาว มาเลเซีย พม่า ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ใต้หวัน ไทย เวียดนาม สหรัฐอเมริกา เยเมน ซิมบับเว เป็นต้น (องค์การนิรโทษกรรม

สากล (Amnesty International) <http://www.amnesty.org/page/deathpenalty-countries-eng.>, 30 กันยายน 2561)

วิธีลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่าง ๆ จากการศึกษามี 7 วิธี ดังต่อไปนี้คือ 1.วิธียิงเป้า (Shooting) 2.วิธีแขวนคอ (Hanging) 3.วิธีฉีดสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย (Injection) 4.วิธีให้นั่งเก้าอี้ไฟฟ้า (Electric Chair) 5.วิธีรมด้วยแก๊สพิษ (Lethal Gas or Gas Chamber) 6.วิธีขว้างด้วยก้อนหิน (Throwing Stone) 7.วิธีตัดศีรษะ (Cutting) (นันทศรีมึ เทพดลไชย, 2543, หน้า 24-36) แนวคิดเรื่องการลงโทษประหารชีวิตของนักปรัชญาตะวันตก 2 ท่านคือ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (โสร็จ หงส์ดลารมภ์, 2560, หน้า 187-199) และอิมมานูเอล ค้านท์ (ประยงค์ แสนบูรณ, 2548, หน้า 80-99) ในทัศนะของมิลล์ มีหลักการสำคัญคือหลักความสุข (the greatest happiness principle) คือหลักที่ถือเอาผลของการกระทำหรือประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มากเป็นการวัดคุณค่าของการกระทำ ถือเอาประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มากเป็นหลัก ไม่ให้ความสำคัญต่อประเพณีและสถาบันต่าง ๆ ถ้าต้องประหารฆาตกรคนหนึ่งแล้วคนในสังคมมีความสุข ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องดีงาม และสมควรทำอย่างยิ่ง สำหรับในทัศนะของค้านท์ ยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ 1. การกระทำที่ถือว่าดีนั้นต้องเป็นกฎสากล 2. ต้องไม่ใช่เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือเพื่อการใด ๆ ทั้งสิ้น จากหลักการนี้ ค้านท์ได้เสนอทฤษฎีในการลงโทษเอาไว้ว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่มีเหตุผล เหตุผลทำให้มนุษย์สามารถเลือกเป้าหมาย และการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองได้ เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์ทำความผิด มนุษย์ก็ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน นั่นคือคนทำความผิดต้องชดใช้ความผิดที่ได้กระทำ โดยค้านท์เห็นว่า 1. อาชญากรต้องได้รับโทษ ก็เพราะเขาได้ก่ออาชญากรรมขึ้นมา การลงโทษไม่ควรมีเหตุผลอื่น เช่นการอ้างว่าทำเพื่อสังคม เพราะนั้นก็เท่ากับเป็นการใช้เพื่อนมนุษย์มาเป็นเครื่องมือเพื่อเป้าหมายอื่นนอกตัวมนุษย์นั่นเอง 2. การลงโทษอาชญากรต้องเป็นไปตามสัดส่วนของความรุนแรงของอาชญากรรมที่เขาได้ก่อขึ้น นั่นก็คือถ้าเขาทำความผิดรุนแรงก็ต้องรับโทษหนัก ถ้าเขาทำความผิดเบา ก็ได้รับโทษแต่น้อย และสำหรับผู้ที่ทำฆาตกรรมก็ต้องถูกประหารชีวิต ค้านท์ถือว่ามนุษย์ไม่ใช่สัตว์ป่า จึงสามารถฝึกให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างถูกต้องได้ การลงโทษที่ลงแก่มนุษย์ผู้กระทำความผิด ด้วยความเคารพต่อมนุษย์ ก็คือต้องให้ผู้ทำความผิดรับผิดชอบต่อการกระทำผิด และชดใช้ต่อการกระทำผิดนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นแล้วการลงโทษจึงเป็นความยุติธรรม และความยุติธรรมจะไม่เกิดขึ้น จนกว่าการลงโทษอาชญากรจะถูกดำเนินการจนเสร็จสิ้น ในกรณีที่อาชญากรได้กระทำฆาตกรรม และสังคมนั้นยังไม่ได้ประหารชีวิตของฆาตกร เลือดแห่งความผิด (Blood Guiltiness) จะยังคงติดอยู่กับประชาชนของสังคมนั้น และย่อมต้องนับว่าพวกเขาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำฆาตกรรมครั้งนั้นด้วย ส่วนเรื่องกระแสแนวคิดจะยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตหรือคงไว้ในโลกนั้นมีคนแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกและกลุ่มที่คัดค้าน ซึ่งมีจำนวนประมาณเดียวกัน ทั้งสองกลุ่มก็มีเหตุผลหลายประการเช่นกัน ส่วนผู้วิจัยเห็นว่าควรคงไว้เพื่อปรามคนไม่ให้คิดจะนองดันรนไปทำความผิดมากจนเกินไป ถ้าคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ คนทำความผิดร้ายแรงจะน้อยลง เพราะยังมีความเกรงกลัวเรื่องนี้อยู่ ถ้ายกเลิกไปเลย ไม่เหลืออะไรไว้ให้คนเกรงกลัว คนก็จะมีแนวโน้มในการทำผิดกฎหมายร้ายแรงมากขึ้น

5.1.2 การลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์ เริ่มจากการกล่าวถึงความหมายของจริยศาสตร์ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน คือให้ความหมายว่าจริยศาสตร์หมายถึง ศาสตร์อันมีกฎเกณฑ์ที่วัดด้วยความประพฤติของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ที่ตัดสินความประพฤติมนุษย์ว่าถูกหรือผิด ว่าดีหรือชั่ว นอกจากนี้มีการตั้งคำถามว่า จริยศาสตร์ศึกษาเรื่องอะไร ก็มีคำตอบว่าศึกษาเกี่ยวกับภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องรับผิดชอบ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์สูงสุดของชีวิตมนุษย์ และศึกษาเกี่ยวกับความดีอันสูงสุดของมนุษย์ ส่วนความหมายของพุทธจริยศาสตร์นั้นก็หมายถึงหลักปฏิบัติที่ดี

สำหรับมนุษย์ทั่วไป ซึ่งกำหนดไว้ในพระพุทธศาสนา ซึ่งนำมาเรียนมาสอนกันในมมปรัชญาเพื่อขบคิดหาข้อสรุปที่ดีกว่าเรียกว่าพุทธปรัชญา พุทธจริยศาสตร์เกิดขึ้นโดยการสอนและการแนะนำของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดา

จริยศาสตร์ในพุทธปรัชญาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือจริยศาสตร์ระดับมูลฐาน ได้แก่ หลักศีล 5 หรือเบญจศีล มีเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดิฉันท์ในกาม เว้นจากการพูดเท็จ และเว้นจากการดื่มสุราเสพยาเสพติด (ที. ปา. (ไทย) 11/ 286/ 247) จริยศาสตร์ระดับกลาง ได้แก่ หลักกุตลกรรมบถ 10 ประการ คือเว้นจากการปลงชีวิตหรือเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดิฉันท์ทางกาม นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางกาย นอกจากนี้ ยังมีเว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางวาจา ยังมีอีก 3 ข้อ คือ เว้นจากการเพ่งเล็งอยากได้ของเขา เว้นจากการคิดร้ายต่อผู้อื่น เว้นจากการมีความเห็นผิด คือมีความเห็นที่ถูกต้อง นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางใจหรือควบคุมมโนกรรม (ที. ปา. (ไทย) 11/ 360/ 284) ในจริยศาสตร์ระดับกลางนี้มีเนื้อหาครอบคลุมจริยศาสตร์ระดับมูลฐานไว้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าปฏิบัติตามจริยศาสตร์ระดับกลางได้แล้ว ก็เท่ากับปฏิบัติจริยศาสตร์ระดับมูลฐานได้ด้วย อีกระดับหนึ่งคือจริยศาสตร์ระดับสูงเป็นระดับที่สามารถตัดเข้าศึกษาในคือนิกายได้ ข้อปฏิบัติที่ทำให้ตัดกิเลสได้คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ คือ 1. ความเห็นชอบด้วยปัญญา ได้แก่ เห็นอริยสัจสี่ประการมีทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค 2. ความดำริชอบ คือดำริออกจากกาม ดำริออกจากการพยาบาทออกจากการเบียดเบียน 3. เจรจาชอบ คือเว้นจากวจีหุจรีต 4 ประการ 4. การงานชอบ คือเว้นจากกายหุจรีต 3 ประการ 5. เลี้ยงชีวิตชอบ คือประกอบอาชีพสุจริต 6. พยายามชอบ หรือเพียรชอบ 7. ระลึกชอบ คือระลึกในสติปัญญา 4 ข้อ 8. ตั้งใจชอบ หรือตั้งใจมั่นชอบ (ม.ม. (ไทย) 14/ 704/ 453)

แนวคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษในพุทธปรัชญาเรียกว่า นิคหกรรม ซึ่งเป็นกิจที่พึงทำอย่างหนึ่งของผู้ปกครองหมู่คณะ เป็นคำคู่กับคำว่า ปคคหกรรม คือการยกย่อง ทั้งสองอย่างนี้เป็นเครื่องมือในการปกครองมีความสำคัญเท่าๆ กัน ทั้งนี้เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งสงฆ์ เมื่อมีผู้ประพฤติมิชอบสมควรแก่อนิคหกรรม พระศาสดาก็ทรงประทานอนุญาตให้สงฆ์ทำนิคหกรรมแก่ผู้นั้นตามพระธรรมวินัย ซึ่งมีอยู่ 6 วิธีคือ 1. ตัชนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการดำนิโทษไว้ 2. นิยสกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการถอดยศ ให้กลับไปเริ่มต้นใหม่ ทำให้หมดอำนาจหน้าที่ 3. ปัพพาชนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการขับไล่ออกไปจากหมู่คณะหรือจากวัด 4. ปฏิสารณียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการให้ระลึกถึงอุปการคุณของผู้อื่น หรือให้ไปขอขมาโทษ 5. อุกเขปนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการพิจารณาตามความเหมาะสม หรือควรที่จะเพิ่มโทษอีก (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548, หน้า 215) การบัญญัติวินัยขึ้นไว้นั้นก็เพื่อเป็นบรรทัดฐานหรือแบบอย่างสำหรับปรับความประพฤติของเหล่าภิกษุให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ประเด็นสำคัญพระภิกษุหรือสามเณรที่ประพฤติดิฉันท์พระวินัยโทษหนักที่สุดก็คือ ให้สละสมณเพศ ขอบเขตความผิดที่ต้องสละสมณเพศตามพุทธบัญญัติมี 4 ประการ คือ 1. เสพเมถุน หรือร่วมเพศ 2. ลักทรัพย์ 3. ฆ่าคน (แม้อยู่ในครรภ์) 4. พุทธอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน พระภิกษุประพฤติใน 4 ประการนี้ แม้ข้อใดข้อหนึ่งจะมีความผิดต้องลงโทษให้สละสมณเพศซึ่งเทียบเท่าการตัดสินให้ประหารชีวิต คือประหารให้ตายจากความเป็นพระภิกษุ การลงโทษที่หนักถัดกันลงมาก็คือโทษสังฆาติเสส ภิกษุที่ถูกตัดสินลงโทษชุดนี้เข้าแล้วต้องเข้าปริวาสกรรม เป็นการให้อยู่โดยจำกัดบริเวณ เทียบเท่ากับการถูกลงโทษจำคุก ระยะเวลาที่ต้องเข้าปริวาสกรรมตามที่อธิบายไว้ในพระวินัยนั้น คือต้องเข้าปริวาสกรรมเท่าจำนวนวันเวลาที่ปกปิดโทษไว้ แล้วเข้าประพฤติมานัส คือปฏิบัติเข้มข้มขึ้นอีก 6 คิน แล้วต้องเข้ารับการสวดอัปภาณซึ่งต้องมีพระสงฆ์ร่วมพิธีไม่น้อยกว่า 20 รูป จึงถือว่าพ้นโทษ ลำดับการลงโทษที่เบาลงมาอีกก็คือต้องแสดงอาบัติซึ่งเทียบเท่ากับการประจาน การตักเตือน และการภาคทัณฑ์ไว้ การแสดงอาบัตินี้ต้องทำต่อภิกษุ

ด้วยกัน หรือต่อหน้าคณะสงฆ์ เพื่อให้มีการสำนึกตนแล้วจะได้ไม่ทำความผิดอีก เรื่องการลงโทษในวินัยสงฆ์มีรายละเอียดมาก มีบันทึกไว้ในพระวินัยปิฎก มีเรื่องราวที่เป็นกรณีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่นกรณีพระสุทินผู้เป็นต้นบัญญัติ การบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้เกิดความผาสุกแห่งคณะสงฆ์ และให้เป็นທີ່เลื่อมใสของชาวบ้าน

การลงโทษในหลักกรรม จำเป็นต้องกล่าวถึงกฎแห่งกรรมซึ่งหมายถึงกฎที่แสดงให้เห็นเหตุและผลของการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ คือกฎว่าใครทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่วก็ตาม บุคคลผู้กระทำนั้นจักต้องเป็นผู้รับผลของการกระทำนั้นเสมอ ผลต่าง ๆ มิได้เกิดจากการดลบันดาลจากอำนาจของพระเจ้าองค์ใด และไม่มีใครมารับผลแทนบุคคลผู้ทำกรรมได้ หลักกรรมตามที่กล่าวไว้ในหนังสือวิสุทธิมรรค แบ่งกรรมไว้ 12 ประการ โดยแบ่งตามกาลเวลาที่ให้ผล แบ่งตามหน้าที่ และแบ่งตามความหนักเบา ดังนี้ (1.) กรรมให้ผลตามกาลเวลา มี 4 ประการคือ 1. กรรมให้ผลในชาตินี้ 2. กรรมให้ผลในชาติหน้า 3. กรรมให้ผลในชาติต่อ ๆ ไป 4. กรรมที่เล็กให้ผล คือให้ผลเสร็จไปแล้ว หรือหมดโอกาสที่จะให้ผลอีกต่อไป (2.) กรรมให้ผลตามหน้าที่ มี 4 ประการคือ 1. กรรมที่แต่งมาดีหรือชั่ว 2. กรรมที่สนับสนุน คือถ้ากรรมเดิมหรือชนกกรรมแต่งดี กรรมนี้ส่งผลให้ดียิ่งขึ้น กรรมเดิมแต่งให้ชั่ว กรรมนี้ก็ส่งผลให้ชัวยิ่งขึ้น 3. กรรมบีบคั้นหรือขัดขวางกรรมเดิม คอยเบียนชนกกรรม เช่นเดิมแต่งมาดี เปียนให้ชั่ว เดิมแต่งมาชั่ว เปียนให้ดี 4. กรรมตรวน เป็นกรรมพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เช่นเดิมชนกกรรมแต่งไว้ดีเลิศ กลับที่เดียวลงเป็นขอลานหรือตายไปเลย หรือเดิมชนกกรรมแต่งไว้เลวมาก กลับที่เดียวเป็นพระราชาหรือมหาเศรษฐีไปเลย (3.) กรรมให้ผลตามความหนักเบา มี 4 ประการคือ 1. กรรมหนักฝ่ายดี เช่น ทำสมาธิจนได้ฌาน กรรมฝ่ายชั่ว เช่น ทำอนันตริยกรรมฆ่าบิดามารดาเป็นต้น เป็นกรรมที่จะให้ผลโดยไม่มีกรรมอื่นมาขวางหรือกั้นได้ 2. กรรมที่ทำจนชิน 3. กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย หรือที่เอาจิตใจจดจ่อในเวลาใกล้ตาย ย่อมส่งผลให้ไปสู่ที่ดีหรือที่ชั่วได้ เปรียบเหมือนวัวที่อยู่ปากคอก แม้แรงจะน้อย แต่เมื่อเจ้าของเปิดคอกก็ออกได้ก่อน 4. กรรมสักแต่ว่าทำคือเจตนาไม่สมบูรณ์ อาจทำด้วยความประมาทหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็อาจส่งผลดีหรือร้ายได้เหมือนกัน ในเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผลแล้ว การลงโทษตามหลักกรรมชุดนี้อยู่ในกรอบที่ว่า คนทำดีก็ย่อมได้รับผลดี และให้ผลตามคำอธิบายที่กล่าวมา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553, หน้า 249) โดยย่ออาจกล่าวได้ว่าเมื่อคนทำความชั่วไว้ ผลที่ได้รับก็คือความชั่ว นี่เป็นการลงโทษโดยหลักกรรมนั่นเอง

5.1.3 วิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก เรื่องนี้จำเป็นต้องกล่าวถึงหลักการสำหรับเป็นเกณฑ์วินิจฉัยความดีและความชั่วในพุทธปรัชญา มีสิ่งที่ เป็นเกณฑ์วินิจฉัยคือกุศลมูลและอกุศลมูล โดยมีหลักว่าการกระทำใดที่มีรากฐานมาจากกุศลมูล ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี มีประโยชน์ มีคุณค่า ส่วนการกระทำใดที่มีรากฐานมาจากอกุศลมูลก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี เป็นการกระทำที่ชั่ว ไม่มีประโยชน์ ไม่มีคุณค่า ซึ่งต้องมีการวินิจฉัยถึงลักษณะของการกระทำโดยใช้เกณฑ์ที่ย่อยลงไปอีกคือ 1. ใช้หลักคุณธรรมและศีลธรรม 2. ใช้หลักกรรม การใช้หลักคุณธรรมและศีลธรรมนั้นต้องพิจารณาทั้งการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ การกระทำทั้งสามทางนี้ถ้าเริ่มจากทางใจคือการคิดดี ตามด้วยทางวาจาคือการพูดดี และตามด้วยทางกายคือทำดี ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ดี เป็นทางกุศลโดยแท้ ถ้าใจวาจาและการมีการคิดพูดและทำในทางตรงกันข้ามคือคิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ก็ย่อมเป็นทางอกุศลคือเป็นทางชั่วเป็นความชั่วอย่างไม่ต้องสงสัย คนๆหนึ่งจะเป็นคนดีหรือคนชั่วก็มาจากใจ วาจา และกายนี้ว่าเริ่มมาจากคิดดีพูดดีทำดี หรือคิดชั่วพูดชั่วทำชั่วซึ่งเชื่อมโยงไปทางเรื่องศีลและเรื่องธรรม เรื่องศีลก็เริ่มจากศีล 5 ข้อคือเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นต้นไป ซึ่งเชื่อมโยงเป็นอันเดียวกับการประพฤติธรรมคือมีการประพฤติที่ประกอบด้วยความเมตตากรุณา มีการประพฤติที่ประกอบด้วยสัมมาอาชีวะ มีการประพฤติที่ประกอบด้วยกามสังวร มีการพูดที่ประกอบด้วยสัจจะ มีสติสัมปชัญญะ หลักศีล 5 ข้อ ธรรม 5 ข้อ เป็นหลักการในการควบคุมความประพฤติ เบื้องต้นหรือขั้นต้น ขั้นต่อไปคือขั้นกลาง ได้แก่กุศลกรรมบถ 10 ประการ และต่อไปเป็นขั้นสูงสุดซึ่งถือว่าเป็นขั้นประเสริฐ คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ

ส่วนเรื่องหลักกรรมนั้นกล่าวได้เป็นหลายประการคือ กรรม 2 ประการได้แก่กรรมดีและกรรมชั่ว กรรม 3 ประการ ได้แก่ กรรมทางกาย กรรมทางวาจา และกรรมทางใจ เฉพาะกรรมทางใจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามโนกรรม มีคำอธิบายโยงไปว่าถ้าเป็นมิจฉาทิฏฐิแล้ว การดำริพูดจาการกระทำก็ดำเนินไปทางผิดเป็นมิจฉาไปด้วย ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิการดำริพูดจาการกระทำต่าง ๆ ก็ดำเนินไปทางถูกต้องเป็นสัมมาไปด้วย รวมไปถึงกรรม 12 ประการซึ่งกำหนดด้วยเวลา กำหนดด้วยผลเป็นต้น ในพุทธปรัชญากล่าวถึงการทำดีและการทำชั่วว่าอยู่ที่เจตนา คือต้องมีเจตนาดี มีวิธีการที่ถูกต้อง ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม คำนึงถึงผลที่ตามมาอันจะเกิดขึ้นแก่ตนและผู้อื่น เรื่องนี้มีพระจักขุปาลเถระเป็นตัวอย่างในแง่ที่ท่านมีเจตนาดี ตั้งใจปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ท่านมีวิธีการที่ถูกต้องคือนั่งสมาธิและเดินจงกรม ท่านคำนึงถึงเป้าหมายคือการบรรลุนิพพานอันเป็นบรมสุขเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นเจตนาดี นี่เป็นหลักที่ทำให้พระศาสดาตัดสินว่าพระจักขุปาลเถระไม่ผิดที่ท่านเหยียบแมลงค่อมทองตาย เหตุผลคือไม่มีเจตนาที่จะเหยียบแมลงค่อมทองนั่นเอง

ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์นั้นมองได้ว่า ถ้าลงโทษประหารชีวิตจริง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายบ้านเมืองซึ่งทำให้คนตายนั้น เป็นการกระทำที่ขัดกับหลักพุทธจริยศาสตร์อย่างแน่นอน พุทธจริยศาสตร์ไม่เห็นด้วยและไม่ยินยอมให้ทำอย่างนั้น อาจแนะนำให้น่าคนนั้น ๆ ไปเข้ารับการอบรมบ่มนิสัยใหม่ หรือให้ทำคุณความดีอย่างอื่นเพื่อไถ่โทษแทนการประหารที่ต้องทำให้เสียชีวิตไป ในพุทธจริยศาสตร์ยอมให้ขับให้พ้นจากความเป็นภิกษุซึ่งเทียบได้กับประหารให้ตามจากการเป็นภิกษุ แต่ยังมีชีวิตอยู่สามารถทำความดีได้อีก ซึ่งจะเห็นประโยชน์ต่อสังคมดีกว่าการประหารให้เสียชีวิตไปเปล่า ๆ ส่วนในทางบ้านเมืองที่มีการลงโทษประหารจริง ๆ ก็ถือเป็นข้อตกลงหรือการยอมรับกันของคนในสังคมนั้น ๆ สำหรับในปรัชญาตะวันตกมีปรัชาคนสำคัญเช่นมิลล์มีความคิดว่าประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจำเป็นต้องประหารฆาตกรหรือคนที่ทำร้ายสังคมสักคนหนึ่ง แล้วทำให้คนส่วนใหญ่มีความสุข ก็เป็นเรื่องที่มีลัทธิยอมรับได้ ส่วนค่านท์เป็นคนไข้ฆวนทางศีลธรรมอย่างมากคนหนึ่ง มีความเห็นตรงไปตรงมา เห็นว่า ถ้าฆาตกรคนหนึ่งไปฆ่าคนตาย ก็เป็นการสมควรที่ฆาตกรคนนั้นจะถูกลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง หากไม่ลงโทษประหารฆาตกรดังกล่าว จะถือว่าคนทุกคนในสังคมมีเลือดของฆาตกรติดอยู่ นี่แสดงให้เห็นว่าในปรัชญาตะวันตกมีนักปรัชญาเช่นมิลล์และค่านท์ มีความเห็นสนับสนุนให้มีการลงโทษประหารชีวิตอย่างเห็นได้ชัดเจน

5.1.4 ข้อวิจารณ์ เรื่องการลงโทษประหารชีวิตมีใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆ ในโลก มีมาแต่ในสมัยโบราณแล้ว แม้ประเทศไทยที่เป็นประเทศที่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ก็ยังมีการลงโทษประหารชีวิตมาแต่สมัยโบราณแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตสามารถแก้ปัญหาบางอย่างของประเทศได้ และเป็นที่ยอมรับกันมาเป็นเวลานาน แม้ว่าจะขัดแย้งกับหลักพุทธจริยศาสตร์ แต่สังคมไทยส่วนใหญ่ยังยอมรับการลงโทษประหารชีวิตได้ ยังคงมีคนไทยประสงค์จะให้มีการใช้การลงโทษแบบนี้ในทุกยุคทุกสมัย แม้ในกรณีของนายสมคิด พุ่มพวง ฆาตกรต่อเนื่อง 6 ศพ ที่เป็นชาวดังในประเทศไทยช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 เมื่อนายสมคิดถูกตำรวจจับได้ มีเสียงคนไทยจำนวนหนึ่งเรียกร้องให้ลงโทษนายสมคิด พุ่มพวง ด้วยการประหารชีวิต

ถ้าคนไทยหันมาพิจารณาว่า การลงโทษประหารชีวิตคนต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ต้องเสียชีวิตคนซึ่งเป็นประชากรของประเทศไปเปล่า ๆ ต้องใช้เจ้าหน้าที่จัดการเรื่องนี้หลายคน ต้องเสียเวลาเตรียมการ ต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่น้อย มองในแง่นี้จะเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตมีแต่เรื่องที่ต้องสูญเสียจำนวนมาก และเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ถ้าคิดกลับไปอีกทางว่า ไม่ต้องลงโทษประหาร กลับให้ทำงานให้ทำคุณประโยชน์บางอย่างให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีการควบคุมดูแลให้ดีในฐานะนักโทษ ตลอดเวลาที่เหลือของชีวิต

นักโทษ จะเป็นประโยชน์หลายประการต่อสังคมและประเทศชาติ ประโยชน์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การบริหารและการจัดการ เชื่อว่าจะได้ประโยชน์มากกว่าการนำไปประหารทิ้งเปล่า ๆ

มองในแง่ที่รัฐจะต้องจัดการเลี้ยงนักโทษไว้เป็นจำนวนมากและเป็นเวลานาน ก็ต้องมีการเสีย ค่าใช้จ่ายมาก ใช้คนที่เป็นเจ้าหน้าที่จำนวนมาก ใช้พื้นที่มาก ถ้ามองแง่นี้จะเห็นว่า การจัดการลงโทษประหาร ชีวิตไปเสียให้หมดก็เป็นเรื่องดีเช่นกัน นำร่างที่เหลือไปฝังเป็นปุ๋ยให้พืชผักผลไม้ เพิ่มผลิตผลได้อีกมากเป็น ประโยชน์อีกแบบหนึ่ง ไม่ต้องนำไปเผาทิ้งให้เสียประโยชน์ไปเปล่า ๆ

ในประเด็นเรื่องควรคงการลงโทษประหารชีวิตไว้หรือควรยกเลิก ยังมีประเด็นถกเถียงกันอยู่อีกมาก แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับหลักพุทธจริยศาสตร์อย่างแนบแน่น ตามความเห็นทาง พุทธจริยศาสตร์เห็นว่าควรนำบุคคลผู้หลงผิดไปอบรมกล่อมเกลาใหม่ ให้เป็นคนดีที่สามารถทำประโยชน์ให้ สังคมและประเทศชาติต่อไป ผู้วิจัยเห็นถ้ารัฐเห็นว่าจำเป็นต้องประหารผู้ที่เป็ภัยร้ายแรงของสังคม คนที่ไม่ สามารถเยียวยาได้อีกแล้ว ให้โอกาสแล้วก็ยังหันไปทำความชั่วซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็สมควรให้มีการประหารตามกรอบ ของกฎหมาย และเห็นด้วยถ้ารัฐจะจัดการระบบการอบรมบุคคลเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ รวมให้มีการ ปรับปรุงระบบยุติธรรมทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความยุติธรรมจริง ๆ และให้มีการจัดระบบควบคุม นักโทษให้เข้มแข็ง มีระบบที่ดีในการนำนักโทษไปบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ จัดระบบให้ดี ให้ประเทศชาติได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประเทศอื่น ๆ ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตยังมีพื้นที่ให้ทำการศึกษาวิจัยได้อีกในหัวข้อต่อไปนี้

- (1) การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทยควรคงไว้หรือควรยกเลิก?
- (2) ศึกษาประโยชน์ที่แท้จริงของการลงโทษประหารชีวิต
- (3) ศึกษาพัฒนาการในกฎหมายไทยและต่างประเทศที่มีการลงโทษประหารชีวิต
- (4) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เห็นด้วยกับการคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายไทย
- (5) สังคมไทยจะเป็นอย่างไรถ้าปราศจากการลงโทษประหารชีวิต
- (6) วิเคราะห์ประเด็นทางจริยศาสตร์เกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในละครโทรทัศน์เรื่อง

เปาปุ่นจันทอนลูกกตัญญู

บรรณานุกรม

นันทศรี เทพดลไชย. (2543). “ตามไปดูที่อื่นเขาประหารชีวิตกันอย่างไร”. วารสารราชทัณฑ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

พิชัย นิลทองคำ. (ม.ป.ป.). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 อาญา ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม. กรุงเทพฯ : ATHATAYA Co., LTD.

ประยงค์ แสนบุราณ. (2548). ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2551). คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด. กรุงเทพฯ : วัดราชโอรสาราม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์ และคณะ. (2546). **กฎหมายพิจารณาความอาญาและพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์**.
พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : บริษัท ประชุมช่าง จำกัด.

โสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์. (2560). **ปรัชญาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การนิรโทษกรรมสากล. (2561). **สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561**. จาก
<http://www.amnesty.org/page/deathpenalty-countries-eng>.

Rupert Cross. (1981). **the English Sentencing System**. 3rd ed. London: Butheworths.